

KO UZME KAJAĆE SE, KO NE UZME KAJAĆE SE...

("Tamni vilajet", srpska narodna priča)

"Daleko sam od svake pomisli da podnesem ostavku na mesto gradonačelnika, jer poštujem glas i volju građana", izjavio je **Dragan Đilas**, gradonačelnik Beograda i zamenik predsednika Demokratske stranke (DS) odgovarajući na medijske špekulacije da će posle dogovora o Vladi Srbije između Srpske napredne stranke (SNS), Socijalističke partije Srbije (SPS) i Ujedinjenih regiona Srbije (URS) njegova tek sklopljena koalicija sa socijalistima (narodni naziv za SPS) u Beogradu biti raskinuta. Đilas je napomenuo da će **"takav stav braniti u svim institucijama države i u Demokratskoj stranci"** i dodao da je **"na volji svakoj politici da pokaže moć i nipodaštavanje volje Beograda"**. **"Ako postoji političar i politika kojima nisu važni glas građana i rezultati Beograda, neka me takva politička matematika i takvi političari smene. Beograđani će znati da ih nisam izdao i da poštujem svaki dobijeni izborni glas, bez obzira na to da li potiče od simpatizera demokrata ili je iz vanstranačkih krugova"**, rekao je Đilas.

Da Đilas nije samouveren bez razloga pokazale su izjave njegovog jedinog koalicionog partnera i lidera beogradskih socijalista Aleksandra Antića kao i najvećeg protivnika i protivkandidata na izborima za gradonačelnika Beograda naprednjaka (narodni naziv za SNS) Aleksandra Vučića.

"Smatram da je vlast u Beogradu formirana na osnovu volje građana i očekujem da ona vodi Beograd i u narednom periodu", rekao je predsednik beogradskih socijalista Antić i dodao da **"ne vidi razlog da SPS i DS odustanu od međusobne koalicije u Beogradu i promene prethodno postignuti dogovor"**. Nedugo zatim, oglasio se i Aleksandar Vučić koji je u izjavi za dnevni list Politika potvrdio da njegova stranka ne želi da bude deo vlasti u Beogradu. **"Ja sam već prvog dana konstituisanja Skupštine Beograda podneo ostavku na mesto odbornika i time pokazao stav. Bilo bi nefer i nepošteno da kažem da sam dobio izbore, jer su DS i Đilas dobili osam odsto više glasova"**, izjavio je Vučić.

Tako je, bar za sada, završena priča oko eventualne promene vlasti u Beogradu. Zamenik predsednika DS Dragan Đilas će uz drugog potpredsednika DS vojvođanskog premijera **Bojana Pajtića** (Vojvodina je severna autonomna pokrajina Srbije koja je uz Beograd najrazvijeniji deo zemlje) verovatno ostati jedini stranački funkcioner na visokoj držanoj funkciji u stranci koja je do pre samo manje od dva meseca držala skoro čitavu vlast u Srbiji, a koja skoro sigurno odlazi u opoziciju.

Da bi se razumela situacija u Beogradu moramo nakratko da se vratimo četiri godine unazad, u vreme posle opštih izbora koji su održani u maju 2008. godine. Tada je, kao sada, o tome ko će biti na vlasti odlučivao SPS. Pre nego što se SPS dogovorio sa demokratama (narodni naziv za DS) o koaliciji u Beogradu je napravljena koalicija socijalista sa naprednjacima. Gradonačelnik je trebao da bude sadašnji lider SNS Aleksandar Vučić.

Vučić nije formalno postao gradonačelnik i pored toga što je imao u jednom trenutku većinu jer su demokrate odugovlačili sa zakazivanjem konstitutivne sednice Skupštine grada čekajući da naprave dogovor sa socijalistima u vezi sa Vladom. Kada su to učinili izvršen je pritisak na socijaliste da raskinu sporazum u Beogradu sa Vučićem i za gradonačelnika je izabran Đilas. Vučić socijalistima, kao ni Đilasu nikada nije zaboravio raskid te koalicije. Zato i sada, kada je saopštio da ne želi da bude na vlasti u Beogradu lider naprednjaka nije propustio priliku da podseti javnost da **“on ne želi da bude kao Đilas”**. **„Đilas je tada na mesto gradonačelnika došao na prevaran način”**, rekao je Vučić za list Politika.

Kako je Đilas uspeo da zadrži vlast u Beogradu pored kraha koji je doživela Demokratska stranka?

Đilasa je tehnički veoma teško smeniti čak i kada bi za to postojala politička volja kod drugih stranaka. Naime, Skupština grada Beograda ima 110 odbornika, a koalicija “Za bolji Beograd – Dragan Đilas” (za dalji nastavak naše priče veoma je važna činjenica da lista koja je osvojila najviše mandata u Beogradu u svom imenu nije imala naziv – Demokratska stranka kao ni ime predsednika stranke Borisa Tadića) osvojila je 50 mandata.

Prema zakonu, mandati poslanika i odbornika pripadaju samo njima, a ne strankama što im daje samostalnost. Da je tako videlo se prilikom izbora drugog čoveka Beograda lidera socijalista Aleksandra Antića za predsednika Skupštine grada koji je za razliku od Đilasa dobio četiri glasa više i to iz opozicije. Dakle, gradonačelniku Đilasu koji je trenutno najpopularniji političar u Beogradu nedostaje samo šest mandata da ima potpunu vlast. Znajući za to, Đilas je pregovarajući o koaliciji pokušao da u vlast uvede opozicionu Demokratsku stranku Srbije (DSS) koja ima 10 odborničkih mandata. Skoro dogovorenu gradsku koaliciju zaustavio je sam vrh ove stranke koji je ipak dopustio svojim odborima da na opštinskom nivu samostalno odlučuju o tome sa kim će činiti vlast. Upravo ta činjenica najviše štiti Đilasa od smene jer nijedna ozbiljna politička stranka neće ući u avanturu koja se zove smena gradonačelnika ako nije sigurna da će uspeti.

Da su stranke koje su opozicija u beogradskoj skupštini ne razmišljaju o smeni Dragana Đilasa pokazuje i činjenica da su lider naprednjaka Aleksandar Vučić i potpredsednik DSS-a **Aleksandar Popović**, jedini mogući kandidati za gradonačelnika, podneli ostavke na odborničke funkcije. A prema srpskom izbornom zakonu samo odbornik može da bude gradonačelnik. Vučićeva odluka je bila jasna i logična. Kako je sam rekao, dobio je manje glasova od DS ali je u međuvremenu predsednik njegove stranke postao predsednik Srbije pa je on kao njegov zamenik preuzeo partiju. Kako je njegova stranka u međuvremenu dogovorila parlamentarnu većinu sa socijalistima Aleksandar Vučić se odavno više ne bavi gradom. Vrlo je izvesno da će u novoj vladi biti potpredsednik tako da je Vučićeva politička karijera za koju se u jednom trenutku činilo da ne može da prodje bez bar jednog mandata na čelu Beograda krenula drugim, veoma uspešnim, pravcem. Jasno je da će Aleksandar Vučić sa mesta potpredsednika Vlade predvoditi svoju stranku na narednim izborima na kojima će pokušati da postane premijer. Moguće je da će se tada ponovo susresti sa Draganom Đilasom, koji bi veoma verovatno mogao da bude kandidat DS za istu funkciju.

Zvuči čudno ali ostanak Dragana Đilasa na mestu gradonačelnika Beograda odgovara novoj vladajućoj većini – posebno socijalistima. Novi premijer, lider socijalista Ivica Dačić koji ima parlamentarnu većinu sa naprednjacima i Dinkićevim regionima na ovaj način ostaje u neakvoj vezi sa Demokratskom strankom i to njenim najperspektivnijim delom. Dačićeva računica je jednostavna. Kao premijer biće na udaru opozicije i zato mu je veoma važno da makar u Beogradu sa najvećom opozicionom strankom bude u vlasti. S obzirom da Đilas na vlasti u Beogradu opastaje zahvaljujući njegovim socijalistima kao i da će mu kao gradonačelniku biti potrebna tesna saradnja sa republičkom Vladom za očekivati je da njegova kritika vlade bude umerena. To je upravo ono što Dačiću treba. Pored toga, igrajući na Đilasa i pomažući mu da opstane Dačić na neki način drži odškrinuta vrata prema svom dosadašnjem koalicionom partneru Demokratskoj stranci.

„Meni kao (budućem) premijeru podjednako su važni i vlast i opozicija” rekao je Dačić nedavno i dodao da svima “pruža ruku saradnje, u interesu Srbije i zato što je Srbiji dosta podela i svađa.” Posle novih izbora moguće su sasvim drugačije koalicije i Dačić to najbolje zna. Zato sada pomažući Đilasu da preživi možda ulaže u novo partnerstvo ove dve stranke u nekoj budućnosti.

Slično razmišlja i treći član vladajuće koalicije, lider Ujedinjenih regiona Srbije **Mlađan Dinkić**. Ova stranka će u budućoj vladi držati skoro sve važne ekonomske resore. To će biti posebno važno Đilasu zbog transfera budžetskih sredstava gradu bez čega teško da može da bude uspešan gradonačelnik. Dinkić je imao korektne odnose sa Đilasom u vreme kada je Demokratska stranka odlučila da ga isključi iz vlade **Mirka Cvetkovića**. Đilas je najzaslužniji zato što se pre nekog vremena Dinkić sastao sa liderom demokrata Borisom Tadićem posle skoro jednogodišnje pauze. Đilas je ponudio Dinkiću da pojedini direktori gradskih preduzeća ostanu na tim funkcijama u narednom mandatu pošto Dinkićevi regioni u Beogradu nisu prešli census, a kada nije nimalo bilo izvesno da će Dinkić uopšte biti član nove vlade. Veze Đilasa i Dinkića su čvrste i nije ih poremetio ni nedavni verbalni sukob između Đilasa i URS kada je postalo jasno da ova stranka pravi koaliciju sa naprednjacima. Na kraju, DS i URS imaju isto biračko telo i kao što je sada sasvim logično da saradjuju URS i SNS jer su programski bliske stranke tako nije nemoguća saradnja URS i DS u budućnosti. Dinkić zna za to i zato je kao i u slučaju Dačića pomoć Đilasu danas pružena ruka demokratama u budućnosti.

Treći član vladajuće koalicije SNS ima najmanje razloga da podrži Đilasa ali ostavljajući ga na mestu gradonačelnika potpiruje sukob u Demokratskoj stranci koja je naprednjacima najveći protivnik. Koliko god to čudno zvučalo, naprednjaci će “navijati” da na čelu DS-a ostane sadašnji lider demokrata Boris Tadić. Nikoliću i Vučiću je lakše da izađu na kraj sa Tadićem koji je izgubio izbore i čija politička karijera je na zalasku nego sa Đilasom koji je u usponu. Naprednjaci veoma dobro znaju da DS u ovom trenutku najviše treba nova energija, novi ljudi i nova nada. To Tadić ne može da pruži i zato ga oni žele na čelu DS. Naravno, naprednjacima odgovara da počne sukob u Demokratskoj stranci kao i da on traje što duže jer ako se stranka bavi sobom neće biti spremna za preuzimanje vlasti. Ako je Đilas gradonačelnik Beograda taj sukob je, pre ili kasnije, neminovan i zato oni nemaju ništa protiv da Đilas ostane na čelu Beograda jer veruju da će Đilasa rušiti iz same DS.

Dragan Đilas je opstao na mestu gradonačelnika ali već sada je jasno da će njegov drugi mandat biti drugačiji od prvog. Protekle četiri godine on je sa mesta gradonačelnika Beograda i zamenika predsednika DS bio jedan od najmoćnijih ljudi u zemlji. Upravo zbog toga, grad nije imao nikakvih problema u saradnji sa republičkim institucijama što je veoma važno za njegovo uspešno funkcionisanje. Transferi budžetskih sredstava su se vršili redovno, u skladu sa opštom situacijom, a Vlada je podržavala skoro svaki gradski projekat. Sada se situacija menja i grad ne može da računa na potpuno otvorena vrata u Vladi Srbije. Kako bi bio uspešan, Đilas će morati da pravi mnoge kompromise što će značajno otupeti njegovu političku oštricu.

Upravo tu dolazimo do najvećeg problema koji će Đilas imati u narednom periodu – do Demokratske stranke. Đilas je vlast i gradonačelnik glavnog grada u kome živi više od četvrtine stanovnika Srbije. Hteo – ne hteo mora da sarađuje sa republičkom vladom. Njegova stranka je opoziciona stranka koja najavljuje žestoku kritiku vlade u želji da se vrati na vlast. Procene sadašnjeg vrha Demokratske stranke su da Dačićeva vlada ne može da traje duže od 18 meseci i da odmah po njenom formiranju treba krenuti u žestoke napade na nju.

U takvoj situaciji, Đilas može da opstane samo ako vodi stranku. U suprotnom, ili će od strane sadašnjeg opozicionog rukovodstva DS biti optužen za izdaju i saradnju sa vladom, ili će morati da žestoko kritikuje vlast što će ojačati njegov položaj u stranci ali će ga kao gradonačelnika Beograda dovesti u sukob sa vladom zbog čega će u krajnjoj liniji biti manje uspešan gradonačelnik. Jednostavno, želeo to neko ili ne – interesi Đilasa koji je deo vlasti i interesi vrha opozicione stranke nisu isti. Ako želi da bude uspešan gradonačelnik dolazi u sukob sa sadašnjim rukovodstvom DS, a ako želi da se solidariše sa svojom strankom neće biti uspešan gradonačelnik. Kao u onoj narodnoj – ko uzme kajaće se, ko ne uzme kajaće se. Polako se nazire da je za Đilasa jedino rešenje da ambicije stranke uskladi sa svojim ambicijama nešto slično kao što je uradio Boris Tadić 2004. godine kada je izabran za predsednika Srbije pa je DS iako u opoziciji pratila njegovu politiku kohabitacije. Ali za to – mora da bude predsednik stranke.

Da se u Demokratskoj stranci sprema oluja pokazao je sukob koji je Đilas imao sa ministrom inostranih poslova i Tadićevim ljubimcem **Vukom Jeremićem** koga je javno optužio zbog prevelike plate koju uzima od Srbije kao budući predsedavajući Generalne skupštine Ujedinjenih nacija. Đilasov napad je bio moralno ispravan ali stranački neprihvatljiv. Tačnije sve što je Đilas rekao bilo je tačno ali toj kritici nije bilo mesta u medijima već na stranačkim organima. Iz Đilasove izjave da je pitanje troškova za kancelariju Vuka Jeremića u Njujorku pokrenuo na Predsedništvu DS logično proizilazi da je ostao u manjini. Zato je Đilasov napad na Jeremića posredno napad na Tadića. Javnom kritikom Jeremića zamenik predsednika DS Đilas je svog predsednika stavio u veoma tešku poziciju. Svi u Demokratskoj stranci znaju da je Jeremić Tadićev štićenik. Tadić nije mogao javno da brani Jeremićev potez jer je pre svega nepopularan, a kada bi ga osudio lišio bi se jednog od svojih najvažnijih saveznika u borbi za opstanak u vrhu DS-a. Upravo zato, Tadić je, prema pisanju medija, našao solomonsko rešenje da tehnička vlada poništi odluku o primanjima Vuka Jeremića i njegovu sudbinu ostavi novoj vladi. Time je izbegao javno da napadne Jeremića jer bi time poslao poruku da ne štiti svoje saradnike što u unutarstranačkoj borbi nije dobro, a Jeremiću je učinio uslugu.

Jednostavno, mladi ministar spoljnih poslova može da računa da će prema njemu i njegovoj novoj poziciji biti blagonaklonije druge stranke nego njegove stranačke kolege.

Da je pregrupisanje u DS počelo pokazao je zajednički ručak dvojice potpredsednika **Dragana Šutanovca** i **Dušana Petrovića** na koji su bile pozvane neke beogradske redakcije. Povod za ovaj ručak bila je čaršijska priča da su se ova dvojica potpredsednika potukla pa su oni prijateljskim ručkom tu priču hteli da demantuju. Međutim, boljim poznavacima prilika u DS jasno je da je ovaj javni ručak najava nove koalicije. Ova dva potpredsednika ostaju bez državnih funkcija ukoliko DS ne bude deo vlade koja se formira, a nalaze se već neko vreme pod pritiskom javnosti. Jasno je da je njihov interes i vidjenje kako stranka treba da se ponaša u opoziciji potpuno drugačije od druge dvojice potpredsednika gradonačelnika Beograda Dragana Đilasa i vojvođanskog premijera Bojana Pajtića koji su na vlasti. Tadić kao predsednik stranke za sada pokušava da balansira između različitih struja i da održava mir svestan da bi sukobi mogli da dovedu do vanredne skupštine stranke na kojoj bi možda ostao bez funkcije. Međutim, sada je već jasno da će se stranka deliti na pitanju šta će da radi i kako će da nastupa ako bude u opoziciji. A taj trenutak se približava kako se bliži trenutak formiranja vlade. A tada će stranka morati da donosi odluke jer gubljenje vremena će je udaljavati od mogućnosti da se vrati na vlast posle narednih izbora.